

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

LETO 1959

ŠTEV. 12

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

ST. 12

LJUBLJANA, 15. DECEMBRA 1999

LETO LXI

VSEBINA

Stane Mihelič: Naš čebelarški muzej	273
Valko Razinger: Ob otvoritvi čebelarškega muzeja v Radovljici	278
Valko Razinger: Ohranimo potomcem naše ljudske umetnine	283
Peter Pavel Glavar: O ajdi	285

MALI KRUIHEK

Mnenje P. P. Glavarja o pomembnosti paše na nekaterih rastlinah	289
Seznam predmetov, ki jih hrani čebelarški muzej v Radovljici	289

VINJETA PANJSKE KONČNICE

Kozel z zlatim govnom.

NA OVITKU

Poročilo opazovalnic za mesec oktober. ▼ novo leto. Mali oglasi.

List izhaja vsakega 15. v mesecu. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina 650 din, za inozemstvo 1000 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 80 din, na 16 straneh 40 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje list v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da bo do konca leta poravnal celotno naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

600-70

3-1077

NAŠ ČEBELARSKI MUZEJ

STANE MIHELIC

Zamisel o ustanovitvi slovenskega čebelarkega muzeja je že stara, saj sega nazaj v tisti čas, ko so slovenski čebelarji začeli zbirati »kamne« za čebelarski dom v Ljubljani, v katerem naj bi dobil primerne prostore tudi čebelarski muzej; v tisti čas, ko so posamezniki in bivše slovensko čebelarsko društvo za Slovenijo začeli zbirati čebelarske starine, zlasti pa poslikane panjske končnice. V zvezi z vsem tem je širši odbor Slovenskega čebelarskega društva za Slovenijo na svoji seji dne 29. januarja 1926 razpravljaj o čebelarskem muzeju. V zapisniku s te seje beremo naslednje: »Sklenilo se je, da ustanovi (Slovensko čebelarsko) društvo čebelarski muzej. Gospod Bukovec bo dal za muzej celotno svojo zbirko končnic in predmetov, poleg tega pa prepusti zanj del svojega čebelnjaka, ki ga bo treba za to nekoliko preurediti. O zadevi se bo končno sklepalo šele na prihodnji seji na podlagi proračuna, ki ga bo preskrbel g. Bukovec.« Zdi se, da ta sklep o ustanovitvi čebelarskega muzeja še ne pomeni dejanske ustanovitve, ampak le začetek načrtnega zbiranja čebelarskih predmetov za muzej, zlasti poslikanih panjskih končnic. Na to kažejo kasnejša denarna sredstva, ki jih je dalo društvo na razpolago, zlasti pa poziv urednika Slovenskega čebelarja tov. A. Bukovca v Slovenskem čebelarju l. 1929 k zbiranju za muzej pomembnih predmetov.

Do ustanovitve namreč ni moglo priti, ker je bil prostor, ki ga je za muzej dal na razpolago tov. Bukovec, primeren le za shrambo teh predmetov, nikakor pa za razstavne prostore urejenih muzejskih zbirk. Tudi kasneje, ko je Slovensko čebelarsko društvo kupilo hišo na nekdanji Tyrševi cesti (sedaj Titovi), se stanje glede prostorov za muzej ni zboljšalo, saj jih je bilo

Radovljica, starodavno mesto pod mogočnim Stolom

komaj dovolj za čebelarstvo in upravo. Muzej naj bi pač počakal tako dolgo, dokler društvu ne bi uspelo sezidati na tem mestu Janševega doma. Zal, da je bilo treba zaradi določenega urbanističnega načrta po drugi svetovni vojni podreti poslopje, ki je bilo last slovenskih čebelarjev, in v zamenjavo zanj prevzeti le del hiše na Miklošičevi cesti. S tem je bila vsaj za daljšo dobo pokopana zamisel o samostojnem čebelarskem domu in seveda tudi o čebelarskem muzeju v Ljubljani. Pri selitvi na Miklošičevo cesto je bilo treba prenesti tudi muzejsko zbirko, ki je bila nastanjena v kletnih prostorih. Pri selitvi se je nekaj dragocenih predmetov pogubilo oziroma uničilo, ker nekateri, ki jim je bila poverjena selitev, za te stvari niso imeli pravega smisla. V celoti pa smo ohranili zbirko panjskih končnic, ki je zaradi pomanjkanja prostora začasno v varstvu Etnografskega muzeja v Ljubljani. Prav tako so tam še nekateri dragoceni predmeti.

Pod naslovom »Naš čebelarski muzej« je Avgust Bukovec v prvi in drugi številki Slovenskega čebelarja za l. 1929 sporočil sklep Slovenskega čebelarskega društva za Slovenijo o ustanovitvi čebelarskega muzeja, opozoril čebelarje na njegov pomen, na zbiranje za muzej pomembnih predmetov in prikazal, kaj vse naj bi obsegale njegove zbirke. Večina misli, ki jih tam razvija, je takih, da veljajo še danes; zato ne bo odveč, če jih bomo kar na kratko posneli. Takole piše:

Čas je, da začnemo zbirati predmete, ki so vredni, da jih ohranimo bodočim rodovom. Naše ljudsko čebelarstvo je v celoti izvorno, resnično

ljudsko. Imamo svoj ljudski panj (kranjiča), svoje orodje in svoj način čebelarjenja. Sami se tega do nedavnega niti zavedali nismo, šele tujina nam je odprla oči. Drugod imajo čebelarske muzeje, v katerih zavzemajo čebelarski predmeti iz Slovenije pomembno mesto. Tako imajo n. pr. lepe zbirke slovenskih panjskih končnic v Švici v Bernu i. dr., zbirke, ki se lahko kosajo z našo zbirko.

Se je čas, da rešimo, kar se rešiti da. Zbirati moramo v čebelarskem muzeju najlepše in najpomembnejše, kar je še ostalo od ljudskega čebelarstva. Za zbiranje so v prvi vrsti poklicani čebelarji sami, ker ti najlaže in najbolje presodijo, kaj je vredno, da se ohrani.

Vso skrb moramo predvsem posvetiti zbiranju poslikanih panjskih končnic, v katerih tiči lep kos zgodovine kmečke slikarske umetnosti. Motivi (prizori) na končnicah so tudi velikega pomena. Iz slik je mogoče posneti način življenja slovenskega ljudstva v preteklih stoletjih, njegovo čustvanje in udejstvovanje.

Žal, da smo se za končnice zganili prepozno; najlepše so že izginile v tujino. Izvaževalci panjev so jih razposlali s čebelami vred križem sveta.

Nadalje tov. Bukovec razlaga, kakšne panjske končnice je treba zbirati. Slika na končnici naj bo kolikor mogoče dobro ohranjena. Obraba mora biti naravna, t. j. starosti primerna. Od končnic, ki prikazujejo razne dogodke, so najpomembnejše tiste, na katerih so upodobljeni prizori iz domačega življenja s podobami, zajetimi iz ljudske domišljije, s šaljivimi prizori, s prizori, posnetimi po zgodovinskih dogodkih, ter s prizori, ki temelje na ljudskih pripovedkah. Najdejo pa se tu in tam tudi izrezljane končnice.

Upravni odbor čebelarskega muzeja ob stari stiskalnici za vosek

V muzej sodijo mimo tega razni panji, ki smo v njih nekoč čebelarili: korita, polklade, razne oblike kranjiča, kranjiči z naklado (škatlo), skočidolski panj, Porentov panj, Ambrožičev panj, gerstungovec, Droryjev panj, AZ-panj, eksportni panj, dunajski panj, razni ameriški panji, štajerski in belokranjski koši i. dr.

Po čebelnjakih je še mnogo zanimivega starega čebelarskega orodja, n. pr. matičnice, koritca za pitanje (lesena in lončena), spodrezilniki, prestrezala in vrše, kadilniki, krošnje za prenašanje panjev, čebelarske kape, pripomočki za ogrebanje rojev itd. itd.

V posebno skupino spada orodje iz novejšje dobe. Čebelarski muzej ne sme biti le zbirka predmetov, ki nam obračajo pogled nazaj v zgodovino, ampak tudi kraj, na katerem se lahko razgledamo po napredku v sedanosti in celo perspektivah za bodočnost.

Prav tako bi moral imeti muzej čebelarsko biološko zbirko, kjer bi bilo zbrano vse, kar je v zvezi s čebeljim življenjem, n. pr. pasme čebel, čebelja gnezda, satje različne starosti, razne vrste obnožine, medu, medovitih rastlin, čebelji škodljivci, anatomske preparati, fotografski posnetki itd.

Od čebelarskih pripomočkov je treba uvrstiti v muzejsko zbirko opazovalne panje, priprave za vzrejo matic, razne vrste begalnic, matičnih rešetk, čebelarskih pip, posod za med, kozarcev, etiket, reklamnih predmetov, vse, kar je v zvezi s prevozom čebel, čebelarsko trgovino in izvozom.

Ne smeli bi pozabiti na naše pomembne čebelarje.

To bi bil nekak splošni načrt, ki bi ga iz leta v leto spopolnjevali in dopolnjevali. Čebelarji, ki imajo kaj, kar bi sodilo v muzej, pa so v dvomu, ali je predmet za zbirko ali ne, naj o tem obveste čebelarski muzej v Radovljici, ki jim bo na vprašanje odgovoril, v primeru pa, da gre za predmet, ki je pomemben, pa se bo celo kdo od muzeja oglasil pri čebelarju. Predavatelji, ki obiskujejo čebelarske družine in društva, ne bi smeli zamuditi nobene prilike, da se ne bi porazgovorili s čebelarji tudi o muzeju in poizvedovali za predmeti, primernimi za muzej.

V Sloveniji imamo danes številne pokrajinske muzeje. Če hodiš po teh muzejih, skoro ne boš našel v njih — vsaj razstavljenih ne — predmetov iz čebelarstva, tudi tistih ne, ki so značilni za pokrajino, kjer deluje tak muzej. Nič ni to čudno. Mnogo je kmetijskih in drugih panog gospodarstva, ki so bolj pomembne in celo bolj zanimive kakor pa čebelarstvo. Zato najdemo po muzejih iz čebelarstva kvečjemu kakšen koš ali v soho vdelan panj kakega čebelarskega amaterja.

Naloga našega čebelarskega muzeja bo torej tudi ta, da zainteresiramo naše pokrajinske muzeje za zbiranje čebelarskih predmetov. To pa bo mogoče le na ta način, da se čebelarski muzej poveže z njim bodisi tako, da nekoč povabi vse zastopnike teh muzejev na skupni sestanek in se tam o vseh problemih pomeni, bodisi tako, da gre nekdo iz čebelarskega muzeja od muzeja do muzeja in organizira povezavo. Res bo s tem nekaj stroškov, toda še vedno bodo manjši, kot pa potovanje po slovenski zemlji in zbiranje brez pravega načrta.

Druga zadeva, ki je tudi ne bomo smeli zanemariti, je nekak reden dotok denarnih sredstev za muzej. Če hoče namreč muzej začeti s sistematičnim delom, mora napraviti temeljit splošni in letni načrt dela. Vse to

pa ni mogoče, če ne vemo, odkod bomo za uresničitev načrta dobili potrebna sredstva. Seveda je tudi narobe res, Preden ti bo kdo dal denarna sredstva, bo hotel vedeti, za kaj in kako jih boš porabil.

Pred kratkim je izšel republiški zakon o muzejih (1. oktobra 1959). S tem v zvezi je treba rešiti pravno vprašanje našega muzeja v Radovljici. Zakon o muzejih loči osrednje in lokalne muzeje ter muzejske zbirke. Osrednji muzeji zbirajo muzejsko gradivo z vsega slovenskega ozemlja, lahko pa zbirajo muzejsko gradivo tudi od drugod; lokalni muzeji zbirajo gradivo z določenega ožjega območja, za katero je muzej ustanovljen, muzejske

Linhartov trg v Radovljici; na desni graščina, v kateri ima svoje razstavne prostore čebelarški muzej

zbirke pa so organizacijske enote z muzejskim gradivom, ki pa ne izpolnjujejo vseh pogojev za ustanovitev muzeja, kakršne predpisuje 10. čl. zakona o muzejih. Po tem zakonu se namreč ustanovi lahko muzej:

1. če je zbrano zadošči primerne muzejskega gradiva za začetek dela muzeja in obstoji potreba po ustanovitvi muzeja,
2. če so zagotovljeni primerni prostori za razstavljanje in hranjenje muzejskega gradiva ter drugi prostori za delo muzeja,
3. če je zagotovljeno strokovno muzejsko osebje in
4. če so zagotovljena zadostna finančna sredstva za delo muzeja.

Pogoje pod točko 1 in 2 bi čebelarški muzej v Radovljici kar lahko izpolnil. Tudi tretji pogoj ni tak, da bi ga ne mogli uresničiti. Težje pa je vprašanje finančnih sredstev, kakor sem že zgoraj omenil. Doslej so ta sredstva muzeju dotekala bolj nenačrtno, lahko rečem več ali manj prostovoljno tako od Glavne zadruške zveze Slovenije, občinskega ljudskega odbora v Radovljici, Zveze čebelarških društev za Slovenijo in morda še od

kod drugod. Poslej bo treba to urediti proračunsko v zvezi s planiranim delom. Treba bo torej uradno imenovati ustanovitelja. Po mojem mnenju naj bi bil ustanovitelj Občinski ljudski odbor v Radovljici, kot soustanovitelji pa morda Glavna združna zveza Slovenije, Zveza čebelarških društev Slovenije, čebelarška društva in dr. Vsi ti skupaj bi se pogodbeno obvezali, da bodo letno prispevali v proračun čebelarskega muzeja določen procent sredstev. Mimo tega pa bi po mojem mnenju imel lahko muzej še podporne člane.

Na vprašanje, kakšen naj bi bil ta muzej, ali osrednji ali pokrajinski, moramo seveda reči, da bi ta moral biti vseslovenski, ker bi zbiral čebelarske predmete z vsega slovenskega ozemlja.

To so torej naloge in vprašanja, ki jih bo treba začeti reševati, nekatera, ki jih bo treba rešiti že v enem letu po izidu zakona o muzejih. Največ seveda je odvisno od nas samih. Zato ponovno pozivamo vse zavedne čebelarje, da po svojih močeh pomagajo. Prav bi bilo, da bi društva sedaj pozimi organizirala po družinah predavanja o pomembnosti čebelarskega muzeja in poučila čebelarje, kako naj zbirajo gradivo zanj. Nekaj navodil za zbiranje najdete že v tem članku.

OB OTVORITVI ČEBELARSKEGA MUZEJA V RADOVLJICI

VALKO RAZINGER

Zelje vseh slovenskih, posebno pa gorenjskih čebelarjev so se slednjič uresničile. Ustanovili so si čebelarski muzej.

Dne 5. julija letos smo ga odprli. Koliko so si prizadevali zanj prof. R. Rakovec, tov. F. Resman, prof. S. Mihelič, predsednik radovljiške občine tov. J. Eržen, V. Razinger in drugi, to vedo samo oni.

Gostoljubje mu nudi staro turistično in zgodovinsko mestece Radovljica na Gorenjskem pri Bledu. Ne daleč od tod je Vrba, rojstna vas največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna, malo naprej je Breznica, rojstni kraj po vsem svetu slovečega čebelarja Antona Janše. V bližnji okolici so doma še številni drugi znameniti možje, kakor Franc S. Finžgar, Matija Čop itd.

Ta del Gorenjske je kot veličastni naravni amfiteater, ki ga z vseh strani obdajajo mogočni skalnati vrhovi, in očak Triglav se zdi, kot da jo varuje in bdi nad njo. Ob njegovem vznožju sta čebelarila svetovno znani trgovec s čebelami Mihael Ambrožič in Jan Štrgar, ki sta uveljavila kranjsko čebelo na mednarodnem trgu.

Radovljica je staro mesto, ustanovili so ga grofje Ortenburžani v 12. stoletju. Leta 1418 so izumrli in njihovo posest na Gorenjskem so podedovali Celjani. V celjski posesti je bila Radovljica le do 1456. leta, ko je bil ubit poslednji Celjan. Po njegovi smrti so podedovali vsa posestva celjskih grofov Habsburžani.

Graščino so v 18. stoletju predelali v baročnem slogu. Stoji na današnjem Linhartovem trgu. Krasi jo mogočno pročelje, široko stopnišče in lepe stukature. Poleg nje so na trgu še drugi spomeniki meščanske arhitekture iz 16. in 17. stoletja. V cerkvi, ki je bila zgrajena leta 1495, so ohranjena dela znamenitih slikarjev Janeza Šubica, Lamerja in Franceta Langusa.

Graščina je sezidana iz zelenega kamna, imenovanega gron, ki so ga kopal nedaleč od Radovljice pri Dvorski vasi.

V čebelarškem muzeju je že danes nad tri sto zanimivih čebelarških predmetov. To pa je šele začetek. Velik del jih je bilo zbranih po Gorenjskem, mnogo pa jih je odstopila iz svoje zbirke Zveza čebelarških društev za Slovenijo. Muzej se bo naglo spopolnjeval.

Ob otvoritvi je bilo mogočno stopnišče v graščini polno udeležencev. Predsednik radovljiške občine tov. Jakob Eržen je navzoče takole nagovoril:

Tovariši in tovarišice, preden bi spregovoril nekaj besed o čebelarškem muzeju, ki ga danes odpiramo, naj pozdravim vse navzoče, še prav posebno pa prof. Staneta Miheliča, predsednika upravnega odbora čebelarškega muzeja, inženirja Jožeta Riharja, Valentina Benedičiča, prof. R. Rakovca, Fr. Resmana, V. Rojca in druge, ki ste prišli sem, da z nami proslavite ta pomembni dan. Omenil bi še to, da nisem čebelarški strokovnjak in tudi ne muzealec, zato prosim, da mi oprostite, če ne bom v svojih izvajanjih vedno strokovno na mestu.

Že dolgo si čebelarji prizadevate, da bi dobila Slovenija čebelarški muzej. V stari Jugoslaviji je zlasti bivše Slovensko čebelarško društvo zbiralo predmete zanj in si prizadevalo za njegovo ustanovitev. Čebelarška trgovina, druga svetovna vojna in slednjič tudi čas sam so krivi, da se je čebelarški material počasi izgubljal, prodajal v tujino, zlasti še panjske končnice, ki predstavljajo svojevrstno slovensko ljudsko umetnost.

Po osvoboditvi je misel o ustanovitvi čebelarškega muzeja znova oživela. V zvezi s tem je bila pri čebelarškem odboru Glavne zadružne zveze v Ljubljani sestavljena posebna komisija za ustanovitev čebelarškega muzeja, ki je napravila načrt dela in določila Radovljico za kraj zbiranja eksponatov. Dne 10. januarja 1957 je bil glede tega v Kranju posvet s tovarišem podpredsednikom okrajnega ljudskega odbora Ivanom Bertonclem. Ta posvet je dal pobudo, da je bila 7. februarja 1957 razširjena seja komisije za ustanovitev čebelarškega muzeja v Radovljici. Seje so se udeležili za Glavno zadružno zvezo Ivan Globokar, za Zvezo čebelarških društev Slovenije Ciril Kopitar, predsednik občinskega ljudskega odbora Radovljica Jakob Eržen, za društvo muzealcev in biološki inštitut v Ljubljani prof. Ivan Polenec, za kmetijski inštitut v Ljubljani inž. Jože Rihar, za okrajno zadružno zvezo Valentin Benedičič, za pokrajinski muzej Radovljica Štefan Eržen, prof. Josip Lampe iz Kranja in Franc Resman iz Radovljice.

V razpravi so prišla do izraza razna mnenja, n. pr. vprašanje, ali naj bo to republiški ali pokrajinski muzej, ali naj bo ta ustanova v Ljubljani ali v Radovljici ali pa kje drugje. Slednjič je bil le sprejet sklep, da trenutno nista važna ime ne kraj in da je treba pričeti z zbiranjem muzejskega gradiva, in sicer v okviru tedanjega, pokrajinskega muzeja v Radovljici.

Tovariši in tovarišice, možnost obstoja in razvoja imajo organizacije, društva ali ustanove tam, kjer je zanje zanimanje in živahno udejstvovanje.

Vsega tega pa je glede čebelarkega muzeja prav gotovo pri nas v Radovljici dovolj, saj je ravno Gorenjska tista, ki je dala naše svetovno znane čebelarje Antona Janšo, Petra Pavla Glavarja, Mihaela Ambrožiča, Jana Strgarja in še mnoge druge. Ti možje so seznanili svet z našo čebelo, njih zasluga je, da je zaslovela po vseh kontinentih sveta.

Spomeniki naše čebelarke preteklosti so pri nas še ohranjeni, zato ne bo težko ob takem zanimanju prikazati v čebelarke muzeju našega nekdanjega čebelarstva in ga rekonstruirati. Nekdo je dejal, da utegne imeti naš čebelarke muzej še več kot samo slovenski pomen. To ni nič čudnega, saj se naša čebelarke preteklost veže v mnogočem s preteklostjo čebelarstva drugod. Janševo delo in njegova odkritja so postala danes last vsega naprednega čebelarkega sveta. Razgibano kupčevanje naših čebelarških trgovcev je našo sivko razširilo po mnogih tujih deželah, zaradi svojih dobrih lastnosti pa si je pridobila sloves po vsem svetu. Nič čudnega torej, če beremo v »Glasniku muzejskega društva za Slovenijo« iz leta 1919/20 predlog, da naj se kranjska čebela zavaruje kot naravni spomenik.

Kakor so čebele materialna dobrina vseh nas, tako so panjske končnice kulturna vrednota, ki jo občudujemo in ne cenimo le mi, ampak tudi tujina. Še marsikaj bi lahko omenil, kar veže naše čebelarstvo z zunanjim svetom, pa naj bo za danes dovolj.

Zato bo čebelarke muzej zanimiv ne le za domače turiste, ampak tudi tuje. Turizem v Radovljici bo torej s čebelarke muzejem samo pridobil. Za našo občino je pomemben tudi tranzitni in izletniški turizem od številnih šolskih ekskurzij pa do izletov odraslih domačih in tujih turistov, ki hodijo

Ob otvoritvi čebelarkega muzeja v Radovljici: prof. Mihelič pozdravlja goste v imenu Zveze čebelarških društev

trumoma ogledovat naravne in kulturne znamenitosti: od stare Krope, pa do spomenikov narodnoosvobodilnega boja v Dragi in Begunjah.

Razumljivo je, da se je tudi občni zbor Zveze čebelarских društev strinjal s tem, da je sedež čebelarskega muzeja v Radovljici, zavedajoč se, da čebelar s prijetnim izletom na Gorenjsko in ogledom turističnih zanimivosti lahko obišče tudi svoj muzej.

Muzej obsega že danes več kot tri sto predmetov, zbranih predvsem na Gorenjskem. Razširiti pa bo treba zbirko še s predmeti drugih območij Slovenije, to je Štajerske, Koroške, Dolenjske, Notranjske, Bele Krajine, Primorske in od drugod. Pri ogledu muzeja bomo lahko videli lepo število najrazličnejših panjskih končnic, panjev, košev, vsakovrstno čebelarstvo orodje, od najbolj preprostega pa do sodobnega. Že sedaj lahko obiskovalec zasleduje v muzeju razvojno pot čebelarstva od prvih dob, to je od primitivnega gozdnega čebelarstva pa do današnjega. Tu vidimo razvoj čebeljega panja od korita, klade, kranjiča do panjev s premičnim satjem, koše, pletene iz šibja in slame in drugo.

Vendar pa ne sme biti čebelarški muzej zgolj ustanova za čebelarje. Opravljati mora mnogostransko poslanstvo. Tudi vzgojno delo bi moralo biti eden prvih in poglobitvinih njegovih ciljev. Čebelarški muzej naj pokaže gospodarski pomen čebelarstva nekoč in sedaj ter povezanost čebelarstva z drugimi kmetijskimi panogami.

Če pomislimo, kakšne naloge naj bi opravljal ta muzej, potem moramo ugotoviti, da mu še mnogo manjka. Vendar pa smo prepričani, da bomo skupno te pomanjkljivosti odpravili. Razne čebelarške razstave po vsej Sloveniji kažejo, da je po deželi še dovolj čebelarškega gradiva, ki ga bo treba pridobiti za izpopolnitev muzeja.

Morda ne bo odveč, če povem, da je iniciativni odbor za ustanovitev čebelarškega muzeja, katerega član sem tudi sam, doslej premalo storil. Izredno požrtvovalnost pa sta pokazala tovariša Franc Resman iz Radovljice in prof. Rudolf Rakovec iz Lesc. Naj se jima s tega mesta najprisrčneje zahvalim za ves trud in porabljeni čas z željo, da bi še dosti let začeto delo tako uspešno nadaljevalo. Zahvaljujem se Glavni zadrugi in zvezi v Ljubljani, Okrajni zadrugi in zvezi, Zvezi čebelarških društev za Slovenijo, posebej pa še njenemu predsedniku tov. S. Miheliču, Kmetijskemu inštitutu Slovenije,

Soha Turka kot panj

tov. prof. Bašu, tov. Benedičiču, posameznim čebelarjem in vsem, ki so na kakršenkoli način prispevali k današnji slavnosti.

Tovariši in tovarišice, to so le bežne besede o prehojeni poti, ki je bila potrebna, da imamo danes to skromno slovesnost, le bežne besede o pomenu in namenu čebelarskega muzeja.

Kakor že rečeno, so bila prizadevanja po ustanovitvi take ustanove izražena že davno, le da tedaj ni bilo na pristojnih mestih potrebnega razumevanja. Danes pa, ko se delavski razred in ljudska oblast pod vodstvom ZKJ — katere 40 letnico praznujejo vsi jugoslovanski narodi — trudita za

Ena izmed razstavnih dvoran čebelarskega muzeja

vsestranski gospodarski, kulturni in družbeni razvoj, se je želja čebelarjev in javnosti na sploh izpolnila z otvoritvijo čebelarskega muzeja.

Čebelarjem bi še povedal, da sem vtise, ki sem jih odnesel z uspešnega občnega zbora Zveze čebelarskih društev Slovenije, prenesel na sejo našega občinskega ljudskega odbora. Ta jih je z razumevanjem vzel na znanje in vam seveda želi čimboljši uspeh pri čebelarjenju, zavedajoč se, da bo pri tem imela korist tudi naša družbena skupnost. Končujem z besedami: S skupnimi napori za nadaljnji razvoj čebelarskega muzeja v Radovljici!

Predsednik upravnega odbora čebelarskega muzeja tov. S. Mihelič se je v svojem imenu in imenu Zveze čebelarskih društev za Slovenijo zahvalil predsedniku občine za vsa prizadevanja in mu čestital ob tako pomembnem uspehu, ki ga je Radovljica dosegla največ po njegovi zaslugi.

Prav tako je pozdravil otvoritev muzeja v imenu Kmetijskega inštituta tov. ing. J. Rihar.

Tov. Eržen je prebral še brzojavne čestitke, nato pa povabil prisotne, naj si muzej ogledajo.

Čebelarški muzejski predmeti so razvrščeni v štirih lepih, zračnih in sončnih sobah stare radovljiške graščine.

Tu vidimo panje najrazličnejših oblik in velikosti, od drevesnih debel, na roko spletenih košev do modernega Alberti-Žnideršičevega panja in ameriških panjev.

Zbirka panjskih končnic je kar obsežna in pestra. Na njih so upodobljeni razni dogodki, med njimi veliko šaljivih, kot n. pr.: babji mlin, babji turnir z burklami, lovčev pogreb, petelini vozijo medveda, ogrebanje rojev, polž preganja počasnega krojača, razne nabožne slike itd.

Prav tako so zanimivi starinski pitalniki, najraznovrstnejše matičnice in drugo drobno čebelarško orodje poleg velike starinske stiskalnice za vosk, raznih preparatov čebel, sohe Turka kot panj itd.

Razen navedenih je še mnogo drugih predmetov, h katerim se bodo ob spopolnjevanju muzeja pridružili še novi in novi.

OHRANIMO POTOMCEM NAŠE LJUDSKE UMETNINE

VALKO RAZINGER

Kdor si je ogledal čebelarško zbirko v radovljiškem muzeju, se je gotovo čudil, da so posamezni predmeti tako dobro ohranjeni, čeprav so nekateri stari tudi nad 100 let. Toda, če bi videl te predmete tedaj, ko jih je muzej prevzel, bi spoznal, da so bili dokaj zanemarjeni in da jih je usposobila za zbirko šele marljiva roka konzervatorja. Imel sem slučajno priliko videti neko panjsko končnico, ko je prišla v muzej. Tako je bila zapacana, da ni bilo na njej sploh ničesar razložiti. Bil sem prepričan, da je za zbirko zgubljena, ker je ne bo mogel nihče toliko očistiti, da bi imela še kako vrednost. Pa ni bilo tako. Po konzerviranju je slika na njej izstopila v naravnost sijajnih barvah. Kar verjeti nisem mogel, da je to ista končnica, ki sem jo imel pred kakim mesecem v roki. Danes je eden najpomembnejših prispevkov v zbirki naših končnic.

Konzervatorsko delo opravlja v radovljiškem čebelarškem muzeju tovariš Rudolf Rakovec. Prav vsak predmet, ki je razstavljen v muzeju, je šel skozi njegove roke. Koliko truda je vložena v tem delu, si ne more nihče predstavljati, če ni videl tov. Rakovca pri konzerviranju. Zadnjič sem ga obiskal in naprosil, da mi da glede tega nekaj pojasnil.

»Dragi Rudolf,« sem ga nagovoril, »nas čebelarje zanima, kako si lahko čebelarke predmete v muzeju tako lepo konzerviral oziroma jim pričaral tako lepe naravne barve, da se zde, kot bi bili narejeni šele pred kratkim.«

»Že, že,« je zabrundal, »a to ni kar tako. To delo je težavno in zelo natančno, včasih tudi škodljivo za zdravje. Opravka imamo pri tem namreč z najrazličnejšimi strupi.

Les je organska snov in, če ni na suhem, začne gniti, trohneti, skratka razpadati. Poleg tega ga napadajo mušice, ličinke najrazličnejših žuželk, razne alge, lišaji, nekateri mahovi, plesni itd. Naš namen in naloga je, da vse to preprečimo.

Les pripravimo s prav za to določenimi kemikalijami, ki so večidel zelo strupene in hlapljive. Delo opravljamo v posebnih prostorih. Preden se lotimo predmeta, ga moramo temeljito očistiti in razkužiti. To delamo na različne načine. Predvsem pa je potrebna velika doza skrbnosti in pazljivosti zlasti pri barvah. Prav nobene ne smemo pokvariti.«

»Kako pa ravnaš z lesom, ki že trohni?« sem mu vskočil v besedo, »Saj je največ predmetov takih.«

»To je problem zase,« je Rudolf nadaljeval, »ki pa ni nerešljiv. S posebnimi preparati les počasi utrjujem in tako zaustavim nadaljnje propadanje.«

»Ali je to težko?«

»Kakor se vzame. Je in ni. Les utrdim z injekcijami, površje pa preprijim z različnimi sredstvi. Ko je les utrjen, pridejo na vrsto še barve. Treba jih je osušiti, to pa opraviš s kemičnim čiščenjem.

Če hočemo biti temeljiti, moramo vsak predmet še dolgo potem, ko smo ga pripravili in očistili, opazovati. Gre za to, da se prepričamo, če smo zares uničili vse škodljivce rastlinskega in živalskega izvora ter njihovo zalego v že delno razpadlem in nato na novo utrjenem lesu. Le temeljito razkuženje je zadostno poročilo za trajno ohranitev predmetov, seveda če so predmeti shranjeni na suhem prostoru.«

»Za pojasnila se ti najlepše zahvaljujem. Preden pa zaključiva razgovor, bi te rad še nekaj vprašal.«

»Kar z besedo na dan!« mi je vzpodbujevalno prikimal tov. Rakovec.

»V našem muzeju sem videl tudi preparate, ki sodijo v biologijo čebel. Kakor sem zvedel, si jih ti poklonil muzeju. Ali se s pripraviranjem žuželk že dalj časa ukvarjaš?«

»Entomologija je moj star konjiček. Metulje sem začel zbirati že kot ljudskošolski učenec. Moja sedanja zbirka metuljev je gotovo ena najpopolnejših, kar jih je v zasebnih rokah. Jasno je, da sem se zanimal tudi za druge žuželke. Ker imam precej izkušenj glede njih pripraviranja, bom lahko obstoječo biološko zbirko v muzeju še znatno izpopolnil.«

»Ali bi še kaj rad povedal pridnim zbiralcem?«

»O, to pa! Predmetov naj nikar ne čistijo sami, predvsem pa naj jih ne umivajo z vodo ali celo z bisom, naj jih ne drgnejo s krtačo. S tem bi naredili na predmetih nepopravljivo škodo. Vsak predmet, pa čeprav je prašen in s pajčevino pokrit, je treba skrbno zaviti v papir in poslati čebelar-skemu muzeju v Radovljici. Vse drugo naj zbiralci prepuste strokovnjakom.«

PETER PAVEL GLAVAR O AJDI

Prevod iz nemščine

Ajda je postala zadnji čas zelo nezanesljiva čebelja paša. Malo je takih letin, da bi nabrale čebele na njej zimsko zalogo, o kakih presežkih pa sploh ne more biti govora. Včasih je bilo seveda drugače. Čebelarji so vozili jeseni domov tako težke panje, da so jih komaj vzdigovali. P. Pavel Glavar ima ajdo za najmenitnejšo pašo na Kranjskem. Ker redkokdaj odpove, je mnenja, da bi bilo treba v tej deželi čebelarstvo čimbolj pospeševati in razširiti. O tem piše v svojem poročilu, ki ga je poslal 21. januarja leta 1782 »pre-slavni cesarsko-kraljevi družbi za poljedelstvo in umetnost«, takole:

Kranjska je, če si jo ogledamo kot celoto ali v njenih posameznih delih, za čebelarjenje zelo primerna. Kranjska je s splošnega stališča med vsemi avstrijskimi deželami zaradi bogatih čebeljih paš za širjenje in vzdrževanje čebelarstva najsposobnejša in najbolj upoštevanja vredna. Da utemeljim to trditev, bom najprej v splošnem, potem pa nadrobno po okrajih te paše natančno navedel in pri tem vse, tako koristno kot škodljivo, nepristransko presodil in preiskal, da bo lahko vsak popolnoma jasno spoznal, kako je rodovitna ne samo po številnosti rojev, temveč tudi po proizvodnji medu in voska.

Milo podnebje dežele. Marsikdo se ne bo mogel sprijazniti z mojimi trditvami, češ da sem preširok in da morda pretiravam, a jih bom dokazal, kar je tem lažje, ker nudi dežela sama dovolj dokazov zanje. Dežela ima, kakor je najbrž vsakomur znano, srednjo lego med obema zemeljskima tečajema. Tu ne prevladuje niti prekomeren, zorenje plodov zavirajoč mraz, niti to zorenje pospešujoča, tla izsuševajoča, prevelika vročina, temveč je opaziti med enim in drugim nekako ravnotežje ali srednjo mero.

Dvojna setev. Zato dozori v tej deželi ozimina, kot n. pr. pšenica, rž, ječmen itd., že konec rožnika, v nekaterih krajih in v hladnejši letni dobi pa najkasneje do srede malega srpana. Če računamo od žetve pa do ponovne setve, ostane kmetu še 12—14 tednov. Da bi to izkoristil, ker bi sicer ležala zemlja ves ta čas, ne da bi dala kak plod, razen nekaj živinske krme, mrtva, se je že v pradavnih časih zakoreninila navada, da posejejo takoj po požeti ozimini žito, ki se imenuje v domačem jeziku ajda, zaradi česar ima dežela to prednost, da se ponaša z dvojno setvijo.

Zemlja in vreme kakor nalašč za ajdo. Ajda je take narave, da se njeno seme v vsaki zemlji dobro obnese, vendar uspeva bolje v rahli kot v težki, obrodi na mastnih in pustih tleh, toda na srednjih najboljše, kajti na preveč mastnih gre obilo njene sile v slamo in poleže, na zelo pustih pa ostane nizka in dela težave pri žetvi. Rastlina ljubi lepe, tople dneve, ki se večkrat menjavajo z deževnimi; dolgotrajna suša jo ustavi v rasti in zorenju, nalivi in močni vetrovi pa jo vržejo ob tla, da začne zrnje kaliti in slama gniti. Najbolj ji prija jesenska, dolgo se zadržujoča megla, ki napravi zrnje odpornejše.

Ajdi škodujeta jugovzhodni veter in slana. Nezgode, kakršnim je izpostavljeno drugo žito, zadenejo ajdo le malokdaj. Edina izjema je toča, ki pa jo zaradi kratke rastne dobe in kolikor toliko hladnih noči redko

potolče, a če se že to zgodi, ji malo škode napravi, ker se rastlina hitro obraste in škodo z novim mladjem nadomesti. Omeniti pa je treba dve posebni nezgodi, ki jo lahko zelo prizadeneta, in sicer jugovzhodni veter (v italijanščini: siroco) med cvetenjem in slana; zadnja osmomi cvetje in nitke, na katerih visi zrnje, da se odtrga in odpade, prvi pa izsuši cvetje, da zvene, če ga kaj kmalu ne osveži dež. Vendar, hvala bogu, taka neprilika je bila v šestih letih komaj enkrat. Razen tega je v tej deželi po navadi tako, da pritisne slana pečat na pismo šele proti koncu meseca kimavca, ko je zrnje domala popolnoma zrelo in večinoma že spravljeno v kašče.

Rodovitost in slastnost ajde. Ajdovo zrnje ima dve posebni prednosti: rodovitnost in slastnost. Njegova rodovitnost je tako velika, da prekaša vse vrste žita, ki so v naši deželi v navadi, in da si z gotovostjo lahko obetamo ob srednjedobrih letinah petkratni, ob zelo uspešnih celo desetkratni pridelek. Če zrnje zmeljemo, ni uporabno samo za peko kruha, temveč zaradi svoje sladkobe tudi za kuho. Sicer zatrjujejo nekateri, da povzročča v trebuhu vetrove, toda pri moškem, ki se stalno giblje, ne more niti najmanj ogroziti zdravja.

Setev ajde. Zgoraj navedeni večkratni pridelek, pa tudi kratek čas, ki ga ajda zahteva za rast in dozoritev (od dneva setve do dozoritve potrebuje samo 11 tednov) sta tukajšnjega kmeta tako navdušila, da jo seje na splošno ne samo na njivah v prelogu, temveč tudi na drugih njivah, in da so v poletnih mesecih dobri trije deli polj z njo posejani, medtem ko zavzemajo en del proso, koruza, oves, razne kapusnice, pa tudi repa. Setev je tako donosna, da presega vse druge setve skupaj. Da, če bi tej deželi pri tako majhnih posestvih in neprijetnih dajatvah gosposki ne naklonila sreča druge setve ajdovega zrnja, bi ne bile samo onemogočene dajatve, ampak bi prebivalstvo že zdavnaj od lakote pomrlo.

Pomen ajdovega cvetja za čebelarstvo. Ko sem tako dokazal prednosti in setveno pogostnost ajde, zaradi česar prekaša Kranjska vse druge cesarske dežele, mi preostane še to, da opišem njen vpliv na čebelarstvo. Skušal bom razložiti, zakaj gre tej deželi prvenstvo med drugimi, in sicer toliko natančno, da si bo lahko vsakdo sam ustvaril o tem lastno sodbo. Zato je moja druga trditev takale:

Ajdova paša je izmed vseh čebeljih paš najvztrajnejša ter za pridobivanje rojev, medu in voska najpomembnejša. Potemtakem je treba imeti Kranjsko glede na čebelarstvo proizvode za najmočnejšo deželo.

Ajda kot pogostna in dolgotrajna čebelja paša. Ker sejejo na Kranjskem ajdo večkrat in zelo pogosto, bi bilo dovolj njenega cvetja že tedaj, če bi vsaka rastlina nastavila samo en cvet. Ker pa se vsaka rastlina razdeli na več vejic in stvori vsaka vejica več grozdličev, sestojčih iz pol do en palec dolgih cvetov, ki ne cveto vsi hkrati, ampak izmenoma, in ker je največkrat na eni rastlini 20—30 takih grozdličev, je samo po sebi umevno, da se mora razviti nešteto cvetov, ki nudijo zaradi izmeničnega cvetenja čebelarom obilno in dolgotrajno pašo. Nič ni potemtakem čudnega, če traja ta paša brez prestopa celih 5 tednov.

Neenakomerna setev ajde daje neenakomerno cvetenje in bero. Čebelarji lahko izkoristijo tudi neenakomerno setev ajde. V nekaterih krajih, predvsem v ravninah, ki so oddaljene od gorovij, sejejo ajdo med 4. in naj-

XXXXXXXXX

POGOVOR.

Štamine obhajene štaternice.

Štaternice so le prafšile, vendar
navedimo ali so obhajene?

Štaternice namne velle smo na Štarkhenje vti, safačelali smo tudi ene ali vse vpe
na sej parit: inu x' Šajn poverniki, vpe toku cobru v oem lojeniu, kakor v Šovnia =

Štamine, spoznati moremo, qatilu se je, kakor sgori je poveljshenu, dicit se nehgne
le taiste v' l'ist spreniti, sa vicit, koku se parijo inu pomešajo, ter snabi se šestitke,
de so obhajene; ai Repetiv nam je smamala, inu scis ne vejmo, kaj safačelati?

Štamine obhajene štaternice
Kaker: is p'raškenu se povernik

Ne p'ab: bujemo K'elheniu Repetivih sa spoznati, ali štaternice je obhajena; to
štasnamo inu is o'pny vicitno, kakor taista is Štarkheniu v' Šajn se poverne .

lehtku spoznamo inu is o'pny vicitno, kakor taista is Štarkheniu v' Šajn se poverne .
Šovne je štaternica nasai is šactim Štarklam v' tnu mestu, ka. Štarkheniu oc'perim,
Koker: de by p'eter gana bila ali p'osk'obana. Parile tudi Trut, katiri is štaternic
po opraviti je inu, enonah napre: ai šacti nasai is nelej belam v' šactim Šarklam
ven v' Šestim, koker en kofeš kvitki beliga Šovnia, katiri je neqa moški Tel, so
mestki se me, de štaternice je obhajena, inu v' Šai G. Inu šactela bo šajp. leški.

Šacti se štaternice is Štarkheniu
v' Šovnia narainajo

Šestim: inu clohu se spoznanee ai. Štamine obhajene štaternice, ka.
de: taista is Štarkheniu se poverne: ai v' Šovnia taista se narainu v' Šovnia.

Šovnia, inu en Štarkheniu, katiri p'ab: bujemo Štarkheniu, ka. Štarkheniu oc'perim,
Koker: de by p'eter gana bila ali p'osk'obana. Parile tudi Trut, katiri is štaternic
po opraviti je inu, enonah napre: ai šacti nasai is nelej belam v' šactim Šarklam
ven v' Šestim, koker en kofeš kvitki beliga Šovnia, katiri je neqa moški Tel, so
mestki se me, de štaternice je obhajena, inu v' Šai G. Inu šactela bo šajp. leški.

kasneje 24. malim srpanom, medtem ko prične setev v goratih krajih o kresu, v mrzlejših, kot n. pr. na Jesenicah, v Ribnici in Kočevju, kjer sejejo samo enkrat, pa že konec maja do srede rožnika. Ker cvete ajda v nazadnje navedenih krajih mnogo kasneje kot v drugih, je mogoče pašo dvakrat izkoristiti, ako prepeljemo čebele s poznovzetočih polj na zgodnja in obratno, kar se na Kranjskem v resnici dogaja. Tako lahko berejo čebele na ajdi neprenehoma 10 tednov.

Ajdovo cvetje je bogato medu. Po dokazanem izobilju in dolgem cvetenju ajde je treba še raziskati, če daje ta rastlina čebelam dobro pašo. O velikih množinah medicīne skoraj ne moremo dvomiti, ker izdaja to ljubek vonj tako na ajdovih poljih kot v okolici čebelnjakov: Če cvete ajda samo 4—5 dni, takoj začutimo že nekaj korakov od nje prijeten vonj po medu, ki tem bolj narašča in je tem močnejši, čim dlje traja cvetenje, tako da ga je mogoče proti koncu cvetne dobe že v oddaljenosti 40—50 korakov zaznati.

Da je za čebele ta vonj prijeten, se da sklepati po njih močnem izletavanju in velikih zalogah nabranega medu. Ko niso cveti niti dobro odprti, jih že vidimo, kako poželjivo obletavajo cvetne čašice in stikajo za slaščicami. Pod povečevalnim steklom komaj opaziš na cvetu luknjico, a so čebele že poleg s svojimi dolgimi rilčki, sežejo z njimi do dna cveta in sesajo iz njega hlapčiči sok. Kakor hitro se poleže megla, lete na ajdo od ranega jutra do poznega večera (če le ne izsuši soka huda sončna pripeka) tako nagosto in hitro, ne da bi se kje ustavljale, da večkrat ne samo ta ali ona drugo odrine z brade na tla, temveč da pred večjimi čebelnjaki s svojim letom skoraj sonce zatemne.

Užitek je gledati čebele, ko živahne, sveže in kot puščice švigajo iz svojih bivališč na to pašo. Toda še prijetneje jih je opazovati, ko se težko obložene vračajo s paše domov. Ne zadovolje se zgolj s pelodom, ki ga za hrano žrkam prinašajo v panj na golenih nožic in od katerega je oprsje popolnoma zaprašeno, da so videti kakor v oklepu, ampak si napolnijo tudi mehurček v zadku tako močno, da je zaradi medicīne, ki so jo sesale, ta del telesa razširjen in napihnjen; zato tudi dostikrat zavoljo težkega bremena padejo na tla, ali se, ker so prisiljene počivati, namenoma spuste na tla, da se opomorejo.

Poželenje čebel po ajdovih cvetih je tako nenasitno, da nimajo časa z daljšo prebavo in izparevanjem v svojem želodčku nabrani sok zgostiti in predelati v med. Komaj pridejo domov, že odhite k celicam, izbljujejo vanje medicīno in odlože zgostitev na prikladnejši čas, samo da morejo čimprej spet odriniti na bero. Z zgostitvijo medu, ki so jo odložile, se ukvarjajo deloma ob deževnem vremenu, največkrat pa šele v jesenskih mesecih, ko je ajda že odevetela. Zato se zgodi, da naberejo boljši panji, posebno v ravninskih delih dežele med 15. in 26. velikim srpanom v času najboljšega cvetenja 4—5 funtov na dan, da tehtajo po končani paši 40—50 funtov in da dajo lastniku kot povračilo za trud, ki ga je imel z njimi, 20—30 funtov.

Nihče pa naj si ne predstavlja, da je na Kranjskem ajda edina čebelja paša. Poleg nje je še mnogo drugih, ki pa bi zahtevale preveč dela, če bi hotel vse natančno popisati. Vse seveda tudi nimajo v posameznih okrajih enakega pomena, temveč prevladujejo nekatere v enem, druge pa v ostalih področjih.

MNENJE

P. P. GLAVARJA O POMEMBNOSTI PASE NA NEKATERIH RASTLINAH

P. P. Glavar je bil prvi Slovenec, ki je skušal svoje visoko čebelarstvo znanje podati preprostemu kmečkemu ljudstvu v njegovem domačem jeziku. Kakor je znano, je za tisk priredil Janševo »Razpravo o rojenju čebel« in jo opremil z mnogimi pojasnili. Iz tega dela, ki je žal ostalo v rokopisu, objavljamo nekaj podatkov o čebelji paši v njegovih časih.

»Sadja cvet da obilno pašo. Trnje, belo in črno, kakor tudi sadno drevje, češnje, dren, oparnice, češplje, hruške, češmin, jabolka itd., dado čebelam obilno pašo in obnožno. Med drugim je jablanov cvet najslabši in ta čas začno čebele pešati. Ob sadnem cvetu močnejše družine za voljo obilne paše na roje zastavijo.

Smrekova in jelkova paša prinese slab med. Smreka in jelka nekatera ali redka leta za špicami rodi neke rujave okrogle bule v velikosti leče, katere so močno medene; druga leta za špicami poti neko medeno mokroto. Eno in drugo da čebelam dobro pašo, a ta med, kadar se strdi, posebno, kadar zmrzne, je tako trd, da taistega (čebele) ne morejo užiti, zatorej je dobro taista leta čebele pred ajdo spodrezati alj taiste izstradati, da ta žlehtni med zaužijejo in ob ajdovem cvetju drugega nadomestijo.

Kostanjeva paša imenitna, dasiravno med je nežmahten. Kostanjev cvet čebelam posebno k paši dolgo služi ob času pokošenih travnikov, ko taiste (paše) njim najbolj zmanjkuje; na tem okoli 3 tedne dobe obilno medu. Dasiravno je kostanjev med nežmahten, grenak in po cvetju smrdi, taisti njim (čebelam) dobro dene. O kresu, je dobro, kjer je veliko kostanja, stare panje pomladiti, zakaj pri obilni paši veliko satja store in se močno gmirajo, tako da ob ajdi še več dela (satja) napolnijo.

Rose medene na perju drevja. Na hrastju, vrbah, hruškah in drugem drevju ... padejo večkrat medene rose na listje, tako da se taisto sveti in je sladko. To roso čebele ližejo in nosijo, vendar čim bolj zdrava in žmahtnejša je letna

kakor spomladanska, tudi dle trpi, dle taiste veliko deževje ne spere.

Lipov cvet čebele le zamudi, Lipovega cvetja duh močno v začetku malega srpana (čebele) nase vleče, da komaj tretji del čebel v panjih ostane, ja, taistega tulkanj ljubijo, da noč in dan od taistega se ne morejo odtrgati, na drevesu šume in zastoj se mude, zakaj to cvetje ni medeno in ob taistem čebele le slabe; ker od duha niso site, ne dobe ne medu ne obnožine.

SEZNAM PREDMETOV, KI JIH HRANI ČEBELARSKI MUZEJ V RADOVLJICI

Zap. št.	Predmet	Kdo ga je odstopil muzeju in kje
1.	Panj-drevesno duplo	ZCDS
2.	Panj-drevesno duplo	Draga pri Begunjah
3.	Panj-polklada s poslikano končnico	ZCDS
4.	Panj-polklada	Begunje
5.	Panj-kranjič	J. Resman, Otok
6.	Panj-kranjič s poslikano končnico	F. Resman, Radovljica
7.	Panj, narejen po opisu A. Janše	Kmet. institut Ljubljana
8.	Panj, narejen po opisu A. Janše	Kmet. institut Ljubljana
9.	Koš, spleten iz šibja iz okolice Ptujja	ZCDS
10.	Koš, spleten iz šibja iz okolice Ptujja	ZCDS
11.	Koš, spleten iz šibja iz okolice Ptujja	ZCDS
12.	Koš, slamnat s podstavkom iz okol. Ljutomera	ZCDS
13.	Koš, slamnat iz okol. Ljutomera	ZCDS
14.	Koš, slamnat s Stajerske	ZCDS
15.	Koš, slamnat s Stajerske	ZCDS
16.	Koš, slamnat s Stajerske	ZCDS

17. Koš, slamnat s Stajerske	ZČDS	
18. Koš, slamnat s Stajerske	ZČDS	
19. Koš, slamnat s Stajerske	ZČDS	
20. Koš, slamnat s Stajerske	ZČDS	
21. Koš, slamnat iz Bele Krajine	ZČDS	
22. Koš, slamnat iz Bele Krajine	ZČDS	
23. Koš, slamnat s Hrvatske	P. Jocif, Preddvor	
24. Koš, slamnat s Hrvatske	P. Jocif, Preddvor	
25. Koš, slamnat nemški	ZČDS	
26. Koš, slamnat, nemški	J. Strgar, Bitnje	
27. Panj-kranjič s satniki	ZČDS	
28. Panj, Ambrožičev	J. Zupan, Begunje	
29. Panj, Ambrožičev z naklado	J. Strgar, Bitnje	
30. Panj, Straußlijev	J. Strgar, Bitnje	
31. Panj, Langstroth-Rootov	Kmet. institut Ljubljana	
32. Panj, Dadant-Blattov	Kmet. institut Ljubljana	
33. Panj-AŽ	F. Resman, Radovljica	
34. Panj, opazovalni	A. Robič, Moste	
35. Panj, opazovalni	F. Resman, Radovljica	
36. Prašilnik s poslikano končnico	F. Resman, Radovljica	
37. Prašilnik	F. Resman, Radovljica	
38. Prašilnik	ZČDS	
39. Prašilnik	ZČDS	
40. Panj za vzrejo matic	Stara Fužina	
41. Panj-soha Turka kot čebelji panj	Spod. Brniki	
42. Panj-soha leva kot čebelji panj	Lampe, Kranj	
43. Panj-soha vojaka kot čebelni panj	Podnart	
44. Klešče za satnike	A. Rebolj, Kranj	
45. Nož za spodrezovanje satja	F. Horvat, Begunje	
46. Nož za čiščenje satnikov	J. Strgar, Bitnje	
47. Strgulja za panje	J. Strgar, Bitnje	
48. Strgulja za panje	J. Strgar, Bitnje	
49. Priprava za rezanje voska	L. Baebler, Radovljica	
50. Oblič za utore v panjih	J. Strgar, Bitnje	
51. Naprava za prisluškovanje v panjih	L. Baebler, Radovljica	
52. Zlica, kovinska za ogrebanje rojev	ZČDS	
53. Zlice, lesene za ogrebanje rojev	z Gorenjske	
54. Zajemalka, lesena za ogrebanje rojev	Vošče	
55. Priprava za ogrebanje rojev	Nemilje	
56. Vrša za prestrezanje rojev		
57. Vrša za prestrezanje rojev		
58. Vrša za prestrezanje rojev iz organtina	Lancovo	
59. Zaboječek za razpošiljanje rojev	J. Strgar, Bitnje	
60. Zaboječek za razpošiljanje rojev	J. Strgar, Bitnje	
61. Zaboječek za razpošiljanje rojev	J. Strgar, Bitnje	
62. Matičnice iz mreže	ZČDS	
63. Matičnice, lesene, 9 kosov	ZČDS	
64. Matičnice, žičnate	ZČDS	
65. Matičnice iz žičnatih paličic	ZČDS	
66. Matičnice za razpošiljanje matic	J. Strgar, Bitnje	
67. Trotnik	L. Baebler, Radovljica	
68. Trotnika, 2 kosa	M. Ambrožič in J. Šilar, Grabče	
69. Pitalniki, lončeni 9 kosov	Begunje	
70. Pitalniki, leseni, različni, 32 kosov	ZČDS	
71. Nož za izpodrezovanje satja	E. Horvat, Begunje	
72. Nož za odkrivanje satja	L. Baebler, Radovljica	
73. Vilice za odkrivanje satja	Postojnar, Zgornje Gorje	
74. Stiskalnica za med in vosek	Gorica pri Radovljici	
75. Mentrga z lesom za stiskanje medu iz satja	Gorica pri Radovljici	
76. Točilo na en sat	Nemilje	
77. Vreča za stiskanje voska iz voščin	Vošče	

78. Vreča za stiskanje voščin Vošče
79. Lesen škaf z lesenimi obroči Poljšica pri Podnartu
80. Krošnja za prenašanje kranjičev na pašo V. Rožič, Višelnica
81. Nosila za panje F. Resman, Radovljica
82. Voz za prevažanje čebel na pašo. Izdelal v pomanjšani obliki D. Korbar, Kočna pri Blejski Dobravi
83. Svetilka, čebelarstva Blejska Dobrova
84. Čebelnjak (pomanjšan) po vzorcu gorenjskih čebelnjakov
85. Goba, kresilna Postojnar, Zg. Gorje
86. Pipa, čebelarstva, gorjuška F. Vovk, Hraše
87. Pipa, čebelarstva F. Resman, Radovljica
88. Kadilnik F. Resman, Radovljica
89. Puhalnik L. Baebler, Radovljica
90. Mreža za pripiranje kranjičev na bradi ZCDS
91. Priprava za preprečenje ropanja Vošče
92. Odvijač za vijake A. Rebolj
93. Čebele in satje-preparat Kmet. inštitut Ljubljana
94. Matičniki-preparat R. Rakovec
95. Sat, medeni-preparat R. Rakovec
96. Sat, okužen preparat R. Rakovec
97. Satje-preparat R. Rakovec
98. Veščica, voščena preparat R. Rakovec
99. Čebele in smrtoglavcev-preparat R. Rakovec
100. Sršen-preparat R. Rakovec
101. Smrtoglavcev-preparat R. Rakovec
102. Matica-slika ZCDS
103. Matica-slika ZCDS
104. Trot-slika ZCDS
105. Čebela, kranjska-slika ZCDS
106. Čebela, bastard-slika ZCDS
107. Čebela, nemška-slika ZCDS
108. Čebela-slika ZCDS
109. Čebela-slika ZCDS
110. Odlikovanja Slovenskega čebel. društva ZCDS
111. Spominska panjska končnica s podpisi ustanoviteljev kranjske čebelarstva F. Lampe, Kranj
112. Spominska plošča bohinskih čebelarjev A. Janši
113. Skrinja za spravljanje čebel. orodja iz l. 1830 J. Gregore, Predtrg
114. Skrinja Mahovec, Predtrg
115. Skrinja iz l. 1864 Mestni muzej, Kranj
116. Skrinja Predtrg pri Radovljici
117. Skrinja iz l. 1869 Mestni muzej, Kranj
118. Omara, knjižna s čebel. literaturo
119. Dvojna posodica Blejska Dobrova

Panjske končnice

(iz raznih krajev Gorenjske)

a) posvetni motivi:

120. Polž lovi lene krojače
121. Neznani motiv
122. Ugrabitev neveste 1876
123. Francoz se pelje na vozu 1846
124. Vojska
125. Klovn
126. Boj z zmajem
127. Lev 1890
128. Izpad Hrvatov
129. Boj leva s tigrom 1869
130. Odposlanci za premirje
131. Beograd 1846
132. Polž podi krojača 1875
133. Lovci 1865
134. Čebelar pri čebelnjaku
135. Dvoboj
136. Poroka
137. Giljotina
138. Tabor
139. Čarovnica
140. Francoska vojska 1843
141. Svatba 1877
142. Dihur
143. Udav in medved

144. Nimfa
 145. Povodni konj
 146. Poroka 1891
 147. Trde butice
 148. Bohinj
 149. Kegljači 1888
 150. Zena s cepcem
 151. Kurji tat 1888
 152. Ploh
 153. Prevrnjeni voz
 154. Hudobec brusi babi jezik 1889
 155. Obupanec
 156. Sodarji
 157. Lev 1868
 158. Slikar 1877
 159. Skrat jaha polža
 160. Lovčev pogreb 1823
 161. Izrezljana levja glava na panjski končnici (ZCDS)
 162. Lovčev pogreb
 163. Lovčev pogreb
 164. Divji lovec
 165. Gamsi
 166. Lovci
 167. Ornament
 168. Ornament
 169. Koroška ljudska noša
- b) nabožni motivi:
170. Sv. Anton 1819
 171. Sv. Anton
 172. Jožefa prodajo v Egipt
 173. Beg v Egipt
 174. Adam in Eva v raja
 175. Mojzes udari ob skalo
 176. Jožefa prodajo v Egipt 1876
 177. Sv. Stefana kamenjajo 1874
 178. Janez Krstnik
 179. Sinajska gora
 180. Poslednja sodba
 181. Deklice s palmami
 182. Štirje evangelisti
 183. Poslednja sodba
 184. Marijino ime
 185. Marijino kronanje
 186. Sv. Jurij
 187. Oltar
 188. Jožefa prodajo v Egipt 1858
 189. Vesoljni potop 1867
 190. Hudič seje ljulko
 191. Sv. Frančišek Asiški
 192. Sv. družina
 193. Angel varuh
 194. Marijino oznanenje
 195. Judež izda Kristusa 1866
 196. Sv. Trojica
 197. Ana poučuje Marijo 1842
 198. Marijino kronanje 1907
 199. Nejeverni Tomaž 1907
200. Razdejanje Jeruzalema 1868
 201. Cvetna nedelja
 202. Cvetna nedelja 1758
 203. Marija z Jezusom 1869
 204. Marijino oznanenje
 205. Rožni venec
 206. Neznani motiv 1868
 207. Krist na križu
 208. Jožefa prodajo v Egipt 1841
 209. Krist na križu 1884
 210. Neznani motiv
 211. Rožni venec
 212. Sedem zakramentov
 213. Jerjho 1868
 214. Kajn in Abel 1865
 215. Anton Puščavnik 1896
 216. Marijino vnebovzetje 1875
 217. Sedem svetih zakramentov 1888
 218. Konec vesoljnega potopa
 219. Sv. Jurij 1854
 220. Božji grob
 221. Izgon Adama in Eve iz raja 1938
 222. Job 1855
 223. Job 1867
 224. Job 1841
 225. Beg v Egipt 1901
 226. Krist dobri pastir 1869
 227. Dva evangelista
 228. Sv. Martin 1899
 229. David
 230. Sv. Florjan 1907
 231. Legenda 1857
 232. Sv. Anton 1884
 233. Izdolbena končnica
 234. Sv. družina 1896
 235. Kristov vnebohod
 236. Vesoljni potop 1823
 237. Usmiljeni Samaritan 1876
 238. Neznani motiv 1876
 239. Usmiljeni Samaritan 1889
 240. Sv. Jurij in sv. Martin 1879
 241. Jezusov krst
 242. Daniel v zverinjaku
 243. Spoved
 244. Sedem sv. zakramentov
 245. Krist na križu
 246. Angeli orjejo
 247. V Kani Galileji 1881
 248. Zlato tele
 249. Sv. Duh
 250. Marija
 251. Legenda
 252. Marijino oznanenje 1888

Seznam novih predmetov bomo v Slovenskem čebelarju z imeni tistih, ki nam jih bodo odstopili, sproti nadaljevali. Zaporedne številke v seznamu ne pomenijo števila predmetov, ki jih imamo v muzeju.

POROČILO ZA OKTOBER

Skoraj ves mesec je prevladoval anticiklonalni režim, ki je vzdrževal lepo vreme. Bilo je nadpovprečno suho in hladno. Večina opazovalnic je zaznamovala nekaj dni s slano. V drugi polovici zadnje deкаде so bile v Sloveniji padavine, posebno v više ležečih krajih, manj pa v Prekmurju.

Začetek leta je bil marsikje v Sloveniji donosen za čebelarje, posebno na Gorenjskem, paša v drugi polovici poletja in jeseni pa je bila zelo slaba. Večinoma so morali zimsko zalogo dodajati. Zato je prav prišlo suho vreme v oktobru. Čebele so v splošnem še dobro izletavale in prinašale obnožino z zadnjih jesenskih cvetlic. Družine so porabile povprečno 123,4 dkg zaloge.

Prosenjakovci - M. Sobota: Nekaterе družine so nabrale toliko ajdovca, da sem jih na njem zazimil in jim ga nekaj celo vzel. V Prekmurju je bila zgodnja slana, ki je uničila še nedozorelo ajdo.

Pušča - Bistra: V Hrvatskem Primorju zaradi stalne burje žepek ni dal nič. Tehtnica je na koncu pokazala 3 kg manj kakor ob prihodu na pašo. Največ so nabrale čebele na Visu in Hvaru: »levanda« je dala tam 50 do 70 kg, »vris« pa 20 do 30 kg na panj.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna temperatura °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			trletni	deletni	s snežno odejo	
	mesečni tretjtni dkg								
Breg—Tržič	— 20	— 30	— 10	— 60	+7,8	16	6	—	209
Dražgoše—Sk. Loka	—	— 60	— 30	—	+6,7	9	8	—	175
Žerovnica—Postojna	— 25	— 95	— 30	— 150	—	22	3	—	173
Krka—Stična	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Novo mesto	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc na Pohorju	— 60	— 60	— 40	— 160	+8,1	23	3	—	148
Sv. Lovrenc na Drav. p.	— 20	— 40	— 30	— 90	+6,3	25	2	—	213
Dobova—Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rogatec	—	—	—	—	+7,8	31	3	—	115
Ribnica na Pohorju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer	— 50	— 20	— 60	— 130	+8,6	11	3	—	88
Pristava—Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bučkovci—Videm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnici	— 70	— 40	— 40	— 150	+9,2	21	2	—	202
Prosenjakovci—M. Sobota	— 30	— 50	— 20	— 100	+7,7	26	2	—	180
Lendava	— 40	— 20	— 50	— 110	—	25	2	—	154
Selnica ob Dravi	— 32	— 24	— 48	— 104	+9,0	26	4	—	180
Lehen na Poh.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bilje—Renče	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra	— 10	— 30	— 40	— 80	+9,9	26	6	—	192
Ljubljana	—	—	—	—	+8,9	—	7	—	132
Povprečki	— 35	— 42	— 36	— 113	+18,2	22	4	—	166

V NOVO LETO!

S številko, ki je posvečena čebelarstvu muzeju v Radovljici, zaključuje Slovenski čebelar svoj 61. letnik. Kakor je iz kazala, ki je priloženo tej številki, razvidno, je sodelovalo v preteklem letu pri listu 30 piscev z 59 članki. Razen tega je bilo objavljenega mnogo drobnega gradiva in poročil o delu posameznih društev, kakor tudi o delu Zveze in njenih odsekov. V »Posvetovalnici« so čebelarji izmenjavali svoje misli o vprašanjih iz dnevne prakse. Zdi pa se, da je zanimanje za ta kotiček v zadnjem času nekoliko popustilo, saj je ostalo precej vprašanj neresenih. Malo verjetno je, da ne bi znal nihče nanja odgovoriti; zato upamo, da bodo dobili vpraševalci pojasnila v prihodnjem letniku.

Ko stopa Slovenski čebelar v novo leto, se uredništvo vsem dosedanjim sodelavcem za njih trud in podporo iskreno zahvaljuje. Prosi jih, da mu ostanejo še nadalje zvesti, hkrati pa vabi v njih krog tudi druge čebelarje, ki so stali do sedaj hote ali nehoti ob strani. Čim večji bo krog sodelavcev, tem zanimivejša in pestrejša bo vsebina lista, tem lažje bo delo uredništva. Nič ni hujšega za uredništvo, kakor če preneha dotok člankov in dopisov. Tožbe o suši v uredniški miznici pa so se v Slovenskem čebelarju le prepogosto pojavljale in tudi sedaj ne moremo reči, da je bilo kdaj gradiva na pretek. Pomanjkanje je občutiti zlasti v poletnih mesecih, ko so čebelarji močneje zaposleni v svojih čebelnjakih. Zato bi bilo prav, da bi tisti, ki nameravajo pri listu sodelovati, prijeli za pero že sedaj pozimi, ko s čebelami ni nikakega opravka, in založili uredništvo s članki za vse leto. Članki naj bi ne bili predolgi. Najprimernejši so taki, ki obsegajo kake štiri tipkane strani. Biti pa morajo napisani premišljeno, to se pravi po določenem

miselnem konceptu in v nespakedrani slovensčini. Ni vse za list, kar kdo napiše, zlasti pa ne, če je površno in mimogrede vrženo na papir. Zavedati se je treba, da je tiskana beseda kolikor toliko trajna in da zato ni vseeno, kako je postavljena.

Slovenski čebelar bo izhajal v prihodnjem letu prav tako kakor letos vsak mesec izmenoma na 32 in 16 straneh. Po notranji opremi in razporedbi gradiva bo ostal neizpremenjen, dobil pa bo novo obleko: dvobarvni ovitek v izvedbi ing. Seliškarja. O njegovi bodoči vsebini ni mogoče ničesar določnega povedati. Odvisna je od sotrudniškega kadra. Vsekakor pa bomo pazili, da bodo bralci sproti obveščeni o vseh novih pridobitvah na čebelarskem področju in vseh tehtnejših znanstvenih raziskavah čebeljega življenja. Tudi začetnikom bomo nudili nekaj primernega branja. Skušali bomo vsaj deloma ugoditi željam posameznikov, tako da se ne bo čutil nihče prikrajšanega in zapostavljenega.

Staro leto je tako rekoč za nami. Slovo od njega za čebelarje ni težko, saj jim ni bilo preveč naklonjeno. Zato se s tem večjimi upi ozirajo v prihodnost. Uredništvo jim želi, da bi se jim ti upi izpolnili, da bi njihove čebelice dobro prestale zimo in zopet enkrat po daljšem času do vrha natrpale z medom vso njihovo posodo!

PRODAM

4 AŽ panje z dobrimi družinami z mladimi maticami in obilno zalogo hrane, dalje **omaro za shranjevanje satja** (za 170 satov), višina 245 cm, širina 125 cm, globina 50 cm, dobro ohranjeno in vzorno izdelano ter **veliko smrekovo mizo** (2×1 m) z dvema predalčnikoma in polico. Ker sem vse to prisiljen takoj prodati, je cena nizka. **Avgust Bukovec, Ljubljana, Gruberjevo nabrežje 14.**

Srečno in uspehov polno novo leto

ŽELI
VSEM ČEBELARJEM

TRGOVSKO PODJETJE »MEDEKS«